

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FRIT DANMARK

UDGIVET AF EN KREDS AF DANSKE

NUMMER 42

Fredag den 1. Marts 1946

4. AARGANG

Vi maa ikke faa Primadonnanykker

Minister Per Federspiel om UNO og Danmark

Da De Forenede Nationers Forsamling mødtes i London i Begyndelsen af Januar Maaned, havde vist egentlig de færreste af Deltagerne nogen klar Forestilling om, hvorledes Kongressen vilde forløbe, og der var i hvert Fald ingen, der med nogen Sikkerhed kunde forudsige, hvor længe den vilde vare. Strengt taget skulde Forsamlingen kun beskæftige sig med de Emner, der angik det organisatoriske, kort sagt Rammerne om og Reglerne for Verdensorganisationens Funktion. Det var saa Meningen at tage en Udsættelse paa nogle Maaneder og vende tilbage og beskæftige sig med Realiteterne. Men det viste sig hurtigt, at man ikke saaledes — den første Gang Verdensparlamentet forsamledes — kunde lægge Baand paa Menneskenes Trang til at ytre sig. Til de mere formelle Forslag knyttede der sig politiske Interesser, som det selvfølgelig var umuligt at fortie, og lidt efter lidt rullede Debatten sig ud som en bredt anlagt Drøftelse af mange af de Spørgsmaal, hvis Løsning er en Betingelse for den i saa høj Grad tiltrængte Sikring af Verdensfreden.

Det kan vist roligt siges, at denne Tingenes Udvikling var heldig. Her mødtes Repræsentanter for 51 Lande, der alle mere eller mindre havde deltaget i Opgøret med den nazistiske Terror, hver med sine Problemer og med en aabenbar god Vilje til at bidrage til Løsningen af de fælles Problemer. Det var for den altovervejende Del ikke Diplomater, de kølige Formers Mænd, men politiske Repræsentanter, for hvem Formen er nødvendig, men ikke væsentlig, og i hvert Fald underordnet Realiteterne.

Ud fra Behandlingen af den Forretningsorden, som det egentlig var Kongressens Hovedformaal at vedtage.

lykkedes det at fremdrage det ene Problem efter det andet, som blev belyst fra praktisk talt alle Synsvinkler og til Slut mundede ud i Vedtagelser eller Resolutioner, der maa ses som Udtryk for Verdensopinionen. Men hvad vigtigere er, disse Vedtagelser gav straks Organisationen Stof at arbejde med, saaledes, at naar Forsamlingen atter mødes i September Maaned, vil en Række Emner af Betydning for Samarbejdet mellem Folkene kunne foreligge grundigt behandlet og underbygget med præcise Oplysninger.

Et af de Emner, der havde særlig Interesse for Danmark, var Flygtningespørgsmaalet. Det vil føre for vidt i denne Artikel at komme ind paa dette Problem i alle dets Enkeltheder. Der var saa megen Sagkundskab paa dette Omraade repræsenteret i Forsamlin-

gen, at det i hvert Fald blev fastslaaet med al ønskelig Tydelighed, at der findes saa mange forskellige Kategorier af Flygtninge, at nogen almindelig almengyldig Løsning, gældende for alle Flygtninge, ikke kan tilstræbes. For vore hjemlige tyske Flygtninge fandt man saaledes et nyt Udtryk: »Intruded persons«, hvilket vel bedst kan oversættes ved »paatvungne Personer«. Under Debatten blev det fremhævet, at den Slags paatvungne Personer i hvert Fald ikke kan stilles i Klasse med Fascismens eller Nazismens Ofre eller med andre, der af politiske Grunde ikke ønsker at vende tilbage til deres Hjemland. Endvidere lykkedes det at gennemføre et for os yderst værdifuldt Forslag om, at De forenede Nationers Behandling af Flygtninge-

(fortsættes Side 2)

VI HAR FÆLLES KRAV

Kære Frode Jakobsen.

Det afgørende for mig er, at vi, den aktive Modstands Folk, uanset hvilke Befolkningslag og Partier vi iøvrigt tilhører, faktisk stadig er enige i Kravet om et retfærdigt og gennemgribende Opgør med Landsforrædere og Landssvigere. Naar denne Enighed er tilstede, da tror jeg, vi vilde optræde med større Styrke, hvis vi udadtil stod sammen. Det hindrer ikke, at vi ogsaa arbejder for vore Idéer paa hver sin Plads, i Partier, Organisationer osv., tværtimod kan det støtte den enkelte, at han har en bred Bevægelse bag sig. Paa andre Felter kender vi dog Sammenslutninger, som paa tværs af Partirammerne fører bestemte Idékomplekser frem. Ingen kan med Rette betegne noget saadant som udemokratisk.

Nu har det vist sig, at I er nogle, som foretrækker at — tilgiv mig — »isolere« Jer i jeres Partier. Dermed mener jeg, Grundlaget for i det lange Løb at føre Frihedsbevægelsens samlende Organer videre, er faldet bort, hvilket gjorde, at jeg paa sidste Kongres fik gennemført en Tidsbegrænsning for Samraadet paa 1/2Aar. Det var et Kompromis mellem det Flertal, som ønskede at fortsætte uden

Tidsbegrænsning, og det Mindretal, som vilde afslutte nu.

Dermed er Samraadets Skæbne endelig afgjort. Men jeg kan samtidig beklage, at I meldte fra, og derved gav vore Modstandere Lejlighed til at fryde sig. »Frit Danmark« er en anden Sag. Selvom Organisationen er opstaaet i den illegale Tid, er det ikke en Forening, som hævder at tale paa hele Frihedsbevægelsens Vegne, og ikke en Forening, som udelukkende henvender sig til tidligere »Aktive«. Vort Maal er at gøre en Indsats for Demokratiets Sikring og Udbygning, ved at samle Folk fra alle Milieuer og Partier til saglig Drøftelse af Samfundets Problemer. I den Udstrækning, hvor vi kan blive enige, kan vi ogsaa udadtil løfte vor Røst til Fordel for demokratiske Reforme. Men hele vort Arbejde staar og falder med, om vi faar alsidig Tilslutning. Derfor har jeg bl. a. opfordret dig til at være med. Der er for mig ikke Tvivl om, at den frugtbare Kontakt og det loyale Samarbejde, som blev skabt i vort Folk under Besættelsen, kan og bør udnyttes til en Indsats i Fredens Tjeneste.

Venlig Hilsen Mogens Fog.

spørgsmaalet i Almindelighed ikke skulde være til Hinder for, at konkrete Spørgsmaal, som for Eksempel de tyske Flygtninge i Danmark, kan optages til Forhandling mellem de interesserede Parter direkte. Det interessanteste ved Flygtningedebatten var imidlertid den aabenbare Brydning mellem to Hovedsynspunkter, det humanitære, hvis Udgangspunkt er, at ingen (bortset fra Krigsforbrydere og Landsforrædere), der er flygtet eller tvunget bort fra sin Hjemstavn, nu bør tvinges til at vende tilbage mod sin Vilje, og det mere politisk betonedede, at man bør undgaa Gnidninger mellem Landene, som kan opstaa ved, at der sikres større eller mindre Befolkningsgrupper, der staar i Modsætningforhold til deres Lands Regering, et Tilflugtssted med Muligheder for politisk Propaganda udenfor deres Lands Grænser.

Af ulige større Betydning var naturligvis Spørgsmaalet om Atomenergiens Udnyttelse, der henvistes til en særlig Kommission, sammensat af de fem Stormagter og Canada. Dette skete paa et tidligt Stadium af Forsamlingen, og ingen kunde frigøre sig for det mærkværdige Tryk, som Bevidstheden om de ubændige Kræfter, der blev sluppet løs i Krigens Slutningsakt, lagde over Forsamlingen. Alle andre Spørgsmaal syntes latterligt smaa, sammenlignet med den for Menneskehedens fortsatte Eksistens saa ganske afgørende Opgave at binde Atomenergien til Fredens Tjeneste.

Jeg har nævnt disse to Spørgsmaal som Eksempler paa dels et akut Problem, som De forenede Nationers Organisation er egnet til at løse, dels et af de store verdenspolitiske Problemer,

som det vil være Organisationens Pligt til Stadighed at følge.

Paa et vist Tidspunkt af Forsamlingens Arbejde saa det ud til, at der ligefrem kunde danne sig to Partier indenfor Forsamlingen, grupperet om Sovjet Unionen paa den ene Side og England-Amerika paa den anden Side. Det vilde naturligvis have været i høj Grad skadeligt for det saglige Arbejde, hvis en saadan Gruppedannelse havde antaget fast Form. Man kunde derved have lagt Spiren til et varigt og farligt Modsætningsforhold. Efterhaanden, som det ene Emne efter det andet kom paa Dagsordenen, viste det sig, at Frygten var ubegrundet, og at Skillelinjerne Sag for Sag laa forskelligt og faktisk bunden i saglige Hensyn. Paa den anden Side vilde det naturligvis være taabeligt at fortie, at den storpolitiske Modsætning mellem Sovjetunionen og det britiske Rige, der kom til Udtryk i de Sager, som Sikkerhedsraadet behandlede, ogsaa fandt Udslag i Drøftelserne i Forsamlingen. Imidlertid var det det almindelige Indtryk, at den aabenhjertige og til Tider overordentlig bramfri Debat, hvorunder de saa aabenbare Modsætninger blev lagt usminket frem for Verdens Offentlighed, var sund og i hvert Fald langt at foretrække for storpolitisk Tovtrækkeri bag Kulisserne.

I gamle Dage, det vil sige i Tiden mellem de to Krige, hvor Folkeforbundet oplevede en Glanstid og en Falfaldsperiode, opstod der jo en Mængde velmente Forslag til Forebyggelse af Krig. Et af disse gik, saavidt jeg husker, ud paa, at de ledende Statsmænd i et krigsførende Land skulde drage i Felten i Spidsen for deres Tropper.

Man kunde jo saa haabe paa, at de vilde blive skudt først, og at det menige Folk derefter vilde slutte Fred. De Holmgange, som man kunde være Vidne til i Sikkerhedsraadet mellem Bevin og Visjinsky, var i Virkeligheden noget i den samme Retning — i hvert Fald overført paa Diplomatiets. Det var her de udenrigspolitiske Ledere, der gik direkte til Sagen uden de Omsvøb og Betæneligheder, som ellers kommer til Udtryk i den normale diplomatiske Noteveksling.

Det selvfølgeligste Spørgsmaal, som man stilles overfor, naar man skal tale om UNO-Konferencen, er, om Organisationen vil svare til de Forventninger, som man maa stille til den, hvis man da ikke indtager det Standpunkt, at Verden ligesaa godt kan begaa Selvmord med det samme. Der er hertil kun det at sige, at først Tiden vil vise, om man denne Gang har fundet et Instrument, der effektivt kan løse de Konflikter, som jo altid vil opstaa mellem Samfundene, men der er al mulig Grund til at tro, at der er gjort en god Begyndelse. Der var paa Konferencen Sprængstof nok til en Masse Krige — i hvert Fald set med Historiens Øjne — men det viste sig dog, at jo mere Spørgsmaalene blev belyst, jo flere Synspunkter der blev gjort gældende og jo større personlig Kontakt der blev skabt mellem dem, der repræsenterede divergerende Anskuelser, jo større blev Ulysten til at sætte Tingene paa Spidsen.

Det vilde have været langt farligere for den fremtidige Udvikling, hvis man allerede nu var begyndt at gaa uden om den varme Grød, og det tjener ikke mindst Bevin og Visjinsky til Ære, at

FRIT DANMARK

Udgivet af en Kreds af Danske

REDAKTION:

Elias Bredsdorff og Kate Fleron
(sidstnævnte ansvarlig overf. Presseloven)

Forretningsfører: LRS. Niels Andersen,
Ny Vestergade 13, København K.

Redaktion og Ekspedition:
Nørrevaldgade 11, København K.
Tlf. Central 15.745, Postgiro Nr. 4084

Trykt i Det Hoffensbergske Etablissement, Kbhvn.

HOVEDLEDELSE:

C. A. Bodelsen,
Professor, Dr. phil.
Elias Bredsdorff,
Redaktør, cand. mag.
Chr. Christensen,
Fagform., M. F., Aarhus
Kate Fleron,
Redaktør
Mogens Fog,
Professor, M. F.
Niels Foged,
Lektor, Odense
Børge Houmann,
Redaktør, M. F.

Ingeborg Højll,
Vordingborg

K. V. Jensen,
Tandlæge, Tønder

Meldgaard Kristensen,
Overportør

Telt Kærn,
Reservekirurg, Dr. med.

Gelius Lund,
Rigsdagsstenograf

Aksel Milthers,
Docent

Ragnhild Morville,
Viborg

J. Christmas Møller,
cand. jur., M. F.

Arne Noe-Nygaard,
Professor, Dr. phil.

Chr. Ostenfeld,
Civilingeniør, Dr. techn.

Jørgen Poulsen,
Civilingeniør, Hillerød

Waldemar Sørensen,
Fuldmægtig, Horsens

Ejnar Thorsen,
Civilingeniør

Sven Tobiesen,
Papirhandler, Esbjerg

»Frit Danmark« udkommer ugentlig og koster 3,30 Kr. Kvartalet. Abonnement kan tegnes gennem Postvæsenet og de lokale Frit Danmark-Grupper eller direkte gennem Ekspeditionen, hvorefter Postopkrævning bliver udsendt. Løssalgpris: 30 Øre

der fra første Færd blev slaet en Tone an, som gjorde det muligt at sige Tingene lige ud og uden Baslemaner. (Overdreven Høflighed. Red.)

Til Slut et Par Ord om Danmarks Stilling i De forenede Nationer.

Fra forskellig Side har man hørt, at Danmarks Stilling var svag og afbleget, at Verden ikke rigtig havde noget Indtryk af os. Jeg ved ikke, om man havde tænkt sig, at der skulde være rullet en rød Løber ud og opstillet Hellebardister med Dannebrogflag, naar den danske Delegation viste sig. I saa Henseende kan man naturligvis notere en Skuffelse. Vi bør ikke glemme, at vi i 6 Aar har været afskaaret fra Omverdenen, og at det selvfølgelig er sparsomme Nyheder, der er sivet ud om Danmark i denne lange Tid, og endnu mere sparsomt, hvad man i en Verden, der led under Papirmangel, har kunnet gengive paa Tryk. Det er ligeledes rigtigt, at vi ikke har kunnet gøre os gældende gennem en Eksil-Regering; paa den anden Side havde man Gang paa Gang Lejlighed til at konstatere, at det store Flertal af vore diplomatiske Repræsentanter i Udlandet med Henrik Kaufmann i Spidsen har gjort et stort og betydningsfuldt Arbejde for at holde Flaget vajende. Mon Forholdet ikke er det, at vor lange Indespærring har gjort os lidt selvoptagne og maaske ogsaa lidt famlende overfor internationalt Samarbejde. Imidlertid er der ingen Tvivl om, at vort Land, navnlig politisk, staar langt sundere og med langt færre uløste Problemer — selv om Gudderne skal vide, at der er nok af dem — end de øvrige krigsramte Lande, og at vi derfor maa sætte den størst mulige Energi ind paa at gøre os gældende i det internationale Samarbejde. Jeg nærer ikke Tvivl om, at det vil lykkes os at indtage en Position, som svarer til vort Lands politiske og kulturelle Stade, naar blot vi ikke forfalder til Primadonnanykker. Betingelserne for at skabe en saadan Position er i langt højere Grad til Stede i Efterkrigstiden end i Mellemligstperioden, hvor det vist desværre maa siges at have været den almindelige Opfattelse, at Danmarks Udenrigspolitik burde følge en konsekvent negativ Linje.

Per Federspiel.

DAGLIGT LIV I NÜRNBERG

Af LRS. Niels Andersen

LRS. Niels Andersen fortæller om Apparaten omkring Retten i Nürnberg og om Livet, som det former sig i Byen.

Rets salens Udsmykning er yderst enkel. Udover, at der bag Dommer skranken er ophængt de 4 ledende Nationers Flag, findes ingen Udsmykning — bortset fra de amerikanske Militær soldaters smukke Uniformer med de hvide Hjelme, der liver op i de Tiltaltes Rækker.

Retsforhandlingerne foregaar paa 4 Sprog: Engelsk, Fransk, Russisk og Tysk, og paa hver Plads i Retssalen er installeret Hovedtelefoner, som kan indstilles paa hvilket de af 4 Sprog, man ønsker at høre Proceduren paa. De franske Anklageres Taler, som vi overværede, oversattes straks til de 3 andre Sprog af Tolke, der gennem Hovedtelefoner følger Taleren, som derefter Ord for Ord gengives i den Mikrofon, hvortil der kan omstilles fra Tilhørernes Telefoner. Man behøver blot at dreje paa en Knap, hvorefter man kan følge Taleren paa det Sprog, man ønsker. og der gaar kun faa Sekunder mellem Anklagerens Ord og Tolkenes Oversættelse.

Systemet virker forbavsende naturligt, kun kræver det, at Taleren taler langsomt. Retspræsidentens røde Lampe tændes, saa snart Tolken ikke kan følge Taleren. Det er paa den anden Side vanskeligt uden Hovedtelefonen at følge Retsforhandlingerne selv fra saa fornemme Pladser som Hoved-

anklagernes Borde, idet det maa erindres, at der i Retssalen til Stadighed foruden Korrespondenterne og Tilhørerne befinder sig et lille 100 Mennesker, som bortset fra de Tiltalte frit kan komme og gaa, men de tykke Tæpper overalt i Salen bevirker, at Forstyrrelserne kun er ringe.

I Nürnberg er enhver, der er knyttet til Processen, under amerikansk Beskyttelse. Det er Amerikanerne, der har hele den administrative Ledelse under Processen — Nürnberg ligger som bekendt i den amerikanske Zone.

Til dem, der er fast knyttet til Processen og derfor bor i Nürnberg under hele Processen, er der rekvireret Slotte i Omegnen af Byen, hvor de 4 Landes Delegationer er indkvarteret. Endvidere er der til den store Stab af Repræsentanter for Verdenspressen rekvireret et Slot lige

Bladkorrespondenterne i Nürnberg bor i Blyantkongen Fabers Slot udenfor Byen. Det er overdaadigt og usandsynligt smagløst indrettet. Paa Billedet har en fransk Journalist slaet sig ned i en af Husets smaa beskedne Stole.

uden for Nürnberg, Blyantkongen *Faber's*. I de forskellige Hovedkvarterer leves Livet under demokratiske Former: Dommere og Hovedanklagere færdes med Sekretærer, Tolke og hele deres øvrige Stab. For dem, der er tilknyttet Processen midlertidigt, som f. Eks. den danske Delegation var det, er Hovedkvarteret Byens eneste endnu eksisterende Hotel — Grand Hotel. Selve Hotellet er som alt i Nürnberg bomberamt, men i saa ringe Omfang, at kun en enkelt Fløj endnu ikke er færdigrepareret. Hotellet er tillige Stedet, hvor de fire Hoveddelegationers Medlemmer mødes, Byens Fritidscentrum.

Opholdet i Nürnberg er præget af Kontraster: Processens dystre Stemning, Historiens forfærdeligste Forbrydelser oprulles, en By helt i Ruiner, det tyske Folks fuldstændige Nederlag og paa den anden Side Sejrherrernes Overlegenhed og sorgløse Tilværelse. Det er ejendommeligt og virker stærkt fra Nürnbergs Gader at træde ind i Grand Hotels oplyste Lokaler. Det sidste Indtryk fra Gaden var Køerne foran Levnedsmiddelforretningerne, og nu kommer man ind til de bastante, amerikanske Maaltider, bestaaende af rigelige Mængder af Orange og Grapefrugtsaft, solide Kødretter med Mængder af Grøntsager og kaliforniske Frugter. For en Nordbo er Maaltiderne uægtelig noget usædvanligt. Det er svært at vænne sig til om Morgenen at spise Pandekager med Bacon overhældt med Sirup, og man er heller ikke vant til som Dessert til Middag at spise Lagkage med Tyttebær og Ost.

Nemtest var det at vænne sig til

Fangerne i Nürnberg bevogtes naturligvis strengt. Chefen for den amerikanske Vagt viser her en Giftampulle, der blev fundet paa Ribbentrops Person.

straks ved Ankomsten til Nürnberg at faa udleveret et Rationeringskort, hvorpaa man ugentlig kunde hæve 200 amerikanske Cigaretter til 1¹/₄ Øre pr. Stk., en halv Snes Plader Chokolade, Tyggegummi o.s.v.

Ganske pudsigt er det at opleve Mad paa Samlebaand, saaledes som det foregik, naar man forblev i Justitspalæet til Frokost. I Cafeteria i Kælderen fik man udleveret et Blikfad med 7 Rum. Man passerede derefter 7 Kokke, der hver placerede en Gang Føde i Rummene:

Suppe, Steg, Grøntsager, Smør, Brød og tilsidst Ice-Creme.

Som nævnt var Omgangsformerne utvungne og kammeratlige, og naar Arbejdsdagen var tilende, samledes den brogede Skare i Grand Hotels Lokaler eller omkring i Hoveddelegationernes Kvarterer. Man drøftede Dagens Begivenheder over Cocktails ved Baren eller i Hotellets Dansesal til Akkompagnement af Swingmusik og Artistoptræden. — Engelske Anklagedhjælpere glemte Retsdokumenterne under Dansen med franske Mademoiseller, og Russerne uddybede Forbindelsen med Vestmagterne paa Dansegulvet.

Naar Dagen er sluttet i Nürnberg — og den slutter tidligt: Kl. 11 — er der Udgangsforbud, og Færdsel finder derfor kun Sted under Militærledsagelse. Iøvrigt er Byen stille og rolig. Man kan om Dagen færdes frit i Ruinerne uden Fornemmelse af Usikkerhed, og dette skyldes vel i høj Grad, at hele Byen er præget af amerikansk Militær: Militærbusser, Jeeps og andre militære Vogne. Som særlig Sikkerhedsforanstaltning er de høje Dommere dog, naar de kører til og fra Justitspalæet, beskyttet af amerikansk Militærpoliti, der kører foran og bagved.

Forlader man Nürnberg og Tyskland og skal forsøge at samle sine Indtryk, vil det omtrent blive saaledes:

Først og fremmest en Konstatering af, at en retfærdig Skæbne paa en knusende Maade har hævnnet dette Folks Forbrydelser, et overvældende og overbevisende Indtryk af, hvor fuldstændigt Nederlaget er.

BOGEN OM BRIGADEN

»Den danske Brigade«, redigeret af Niels Grunnet og Bent Demer. — H. Hirschsprungs Forlag. 222 Sider, Kr. 12,50.

Den, der maatte blive herhjemme, tager Bogen i Haanden med en vis Spænding. Støtellig Bog, svært Kunsttryk, nydeligt Udstyr med klare Illustrationer og hele tre Forord i Form af Hilsener fra Major-General R. H. Dewing, fhv. Forsvarsminister Ole Bjørn Kraft og Brigadeforskeren, Generalmajor K. Knudtzon.

Det ydre er helt i Orden, det indre svarer ikke helt til Forventningerne. 19 forskellige Forfattere har hver ydet sit Bidrag til Brigadens Historie. De mange Kokke har ikke netop fordærvet Anretningen, men gjort den mindre nærende. Man kan ikke lade 5 Bataillonschefer skrive om hver sin Bataillon, hvis Tilværelse har været noget nær den samme, uden at det giver Gentagelser, der kunde og burde være undgaaet. Man faar et Overfladebillede af Tilblivelseshistorien og Brigadens daglige Liv i Sverige, men savner en ærlig Gaaen-til-Bunds og Klarlægelse af dens Problemer. Har man

kviet sig ved at lægge Kortene paa Bordet? Den danske Brigade er en saa speciel Foreteelse i de danske Værns Historie, at den havde fortjent en bedre gennemarbejdet og mere logisk opbygget Beskrivelse.

Hvor var vi, der sad bag Pigtraaden, misundelige paa dem, der kunde være med til i en fri Tilværelse at vaabenøve Mænd under Forhold, hvor Chancen for at faa Brug for det lærte var stor som aldrig før. Man forstaaer efter Gennemlæsning af Bogen, at ogsaa dette Arbejde havde sine Skyggesider og sine meget store Vanskeligheder, før Brigaden blev den fortræffelige Kampenhed, den utvivlsomt vilde have været, om det var kommet til Kamp.

Det staar altsammen at læse paa og mellem Linierne, selv om Helhedsbilledet er lyst. Naar det kom til Stykket, løftede man i Flok. Man forstaaer, hvor haard Ventetiden har været, forstaaer Skuffelsen hos Brigadens Folk over ikke at faa Lejlighed til at være med i Legen, da Tyskerne forlod Danmark. Godt var det, den ikke kom i Aktion. Styrkeforholdet havde, haard Træning og udpræget Kampvilje til trods, været for ulige. Fik Brigaden saaledes ikke Lejlighed til aaben Kamp, fik den alligevel sin meget

vigtige Mission at røgte Side om Side med Modstandsbevægelsens første Styrker. Det er ikke den mindst væsentlige Del af Brigadens Historie, om end kun kort og lidt bittert omtalt i Bogen.

Oberstløjtnant Wagn skriver, at Bataillonens »var en udpræget Kampenhed, ensidigt trænet og uddannet til Kamp, medens fredelig Garnisonsvagtjeneste aldrig havde strejft dens Tanker«. Denne Fremhævelse af Kampviljen ses flere Steder i Bogen og kommer derved til at virke som en Understregning af, at det Arbejde, Brigaden virkelig blev sat til at varetage, en Vagttjenestes løvende Ensformighed, var den — stort set — mindre egnet til. Al Ære værd er det at kunne bruge sine Vaaben, men endnu bedre ved den blotte Tilstedeværelse af Vaabnene at kunne opnaa, hvad man tilsigter.

Det virker let overdrevet, naar Oberst Helge Jensen slutter sin Artikel med Orde: »Harde vi ikke været der, var Tyskernes Udmarch maaske ikke gaaet saa glat...«, naar man ved, at Brigaden først den 13. 5. 1945 overtog Grænsebevogtningen. I disse første og vanskelige Dage havde hurtigt opstillede og daarligt udrustede Mænd og Drengene klart Grænseproblemerne rigtig pænt. Det maa ikke glemmes. Brigaden udfyldte sin Mission, men var kun en Del af de Kræfter, der virkede med i Tiden efter Kapitulationen.

P. M. Digmann.

En permanent Tjenestemands-Domstol?

Fra en af Deltagerne i det Møde, F. D.'s Tjenestemandsgruppe afholdt den 7. Februar, har vi modtaget nedenstaaende Indlæg, som han ikke greb Lejlighed til at fremsætte under Mødet:

Jeg er ivrig Sportsmand, og som saadan en Tilhænger af »fair play«, men ligesom jeg ikke mener, at en Boksekamp mellem en ung Fluevægter og en mere erfaren Sværvægter er »fair play«, saa synes det mig forkert, naar man i den ekstraordinære Undersøgelseskommission lader Anklagemyndigheden repræsentere af en ung, uprovet og meget *tvævs* Jurist, medens Forsvaret varetages af en aggressiv, skolet og procesvant Landsretssagfører. Det synes mig, at en saadan ulige Konstellation stiller for store Krav til saavel Domstolens »sunde Dømmekraft« som til de eventuelle Vidners Nerver og Evner til at modstaa de fra Forsvarets Side fremsatte juridiske Spidsfindigheder. Det kan ikke undgaas, at man efter at have afgivet Vidneforklaring under saadanne Forhold, gaar fra Retsmødet med en underlig Følelse af, at *man selv* har været sigtet i Sagen.

Det er et Faktum, at en svag og uøvet Anklager sikkert ikke medvirker til, at de for Retten foreliggende Sager virkelig bliver *tilstrækkeligt* og fuldt neutralt belyst ved de afgivne Vidneforklaringer, hvilket jo i disse Sager har endog særlig stor Betydning, da *andre* Bevismidler ofte mangler eller er ret faatallige, ligesom Vidnerne, hvilket ogsaa blev anført under Diskussionen af Landsdommer Topsøe-Jensen, som oftest er tilbøjelige til at blive »svagere« i deres Forklaringer, hvilket jo sikkert har mange Aarsager, som enhver Tjenestemand vil kunne fatte, uden nærmere Uddybning.

Er de højere Tjenestemænd demokratiske?

Dette Spørgsmaal bragte mig iøvrigt ind paa en Tankegang vedrørende et andet Punkt, der blev fremdraget paa Mødet den 7. Februar, nemlig Spørgsmaalet om den demokratiske Indstilling hos de »højere Tjenestemænd«. Det blev her i et Indlæg hævdet, at der vistnok var noget om, at mange af Tjenestemændene i de mere betydende Stillinger, ikke altid er i Besiddelse af den rette demokratiske Aand, og jeg forstod det i hvert Fald saaledes, at man dermed hentydede til, at disse »udemokratiske« Tjenestemænd ikke følte sig »i samme Baad«, som deres underordnede, samt at de havde Tendenser i Retning af »vi alene vide« Principet.

Jeg er en Hund efter konkrete Eksempler og vil derfor anføre følgende lille (sandfærdige) »Solstraalefortælling«, der

maaske kan vise, at *noget* er der vist om »Snakken«:

Medens Politiet arbejdede illegalt, kom der som bekendt en Besked fra den illegale Ledelse om, at man overvejede at bestemme, at *alle* de Politifolk, der uden at have helbredsmæssige eller andre lignende Undskyldninger ikke stod tilsluttet Modstandsbevægelsen, skulde indstilles til Afsked efter Befrielsen. Denne Bestemmelse blev paa et Møde forebragt en af Politiets ledende »Embedsmænd«, der, som det senere viste sig uden egen Skyld, ikke »var med«, men han svarede: »Det kan dog sikkert ikke tænkes at komme til at gælde for de højere Charger«. Paa-gældende har senere erklæret, at Udtalelsen, »dersom den overhovedet var fremsat«, maatte forstås som en »Spøg« eller som »Ironi«, men bortset fra, at *Tidspunktet* vel nok kunde siges ikke at være særligt egnet til »spøgefulde« eller »ironiske« Bemærkninger, kan det maaske i nogen Grad hævdes, at den fremsatte Udtalelse i hvert Fald ikke tyder paa nogen særlig »demokratisk« Indstilling hos den paagældende.

En Velsignelse for Tjenestemandsstanden.

Yderligere blev der paa Mødet fremsat Ønsker om, at den oprettede Tjene-

stemandsdomstol blev gjort til en permanent Institution, og det var vel nok det mest positive og tankevækkende Forslag, der fremkom. Det vilde simpelthen være en Velsignelse for hele Tjenestemandsstanden, om dette kunde gennemføres, og man maa i høj Grad ønske, at »Frit Danmark« vil kunne faa de forskellige Organisationer til at arbejde henimod en Ændring i Tjenestemandsloven, saaledes at de nugældende Bestemmelser kan blive afløst af en Bestemmelse om en fælles, permanent Domstol el. lign. til Afgørelse af vigtigere Tjenestemandssager.

Ogsaa her kan nævnes et konkret Eksempel, der viser, at de nugældende Bestemmelse i al for høj Grad aabner Muligheder for, at enkelte uheldige Elementer i en eller anden Styrelsesgren kan »forplumre« og forurene hele Systemet.

Nogle højere Tjenestemænd og Nemesis.

I en Etat konstaterede man i en enkelt Underafdeling en af flere Tjenestemænd i Fællesskab begaaet Forseelse. Sagen blev da ogsaa gennemført paa sædvanlig Vis med Bisidder o.s.v., men de fire implicerede blev ikke straffet paa samme Maade. Alle blev de ganske vist forflyttede og fik Bøde, men et Par Maaneder efter var de *tre* atter tilbage i den gamle,

(fortsættes Side 14)

Den uheldige Karmark Rønsted

*Det var i Besættelsens Da'e,
at Rønsted stod frem og sa'e
sin eneste Vittighed.*

*Den var spontan og tillædlig,
men Virkningen var saa uheldig,
at ud af Raadet han skred.*

*Og det var Rønsted en Lære.
Man tavs og stille maa være,
for ellers blir Straffen haard.
Mod absolut Tavshed han stræber.
Der ikke over hans Læber
kom et Ord om de 4 K'er.*

*Saa nu er han misfornøjet.
Af Liste A blev han strøget.
Nu bander han ærlig talt:
Det viser sig, om man si'er
en Vittighed, eller man tier,
saa er det skam lige galt.*

Spittfire.

TIL RINGE ÆRE...

Nationaltidende høstede ringe Ære af sine »Afsøringer« af Aksel Larsen. Ved Offentliggørelsen af Gestapos Forhørsprotokol opnaaede Bladet at stemple sig selv, samtidig med at dets egne ædle Hensigter slog afgørende fejl: sjældent, maaske aldrig før, har en af vore store Aviser mødt en saa mangestemmig og absolut Fordømmelse af de Midler, det har bragt i Anvendelse.

Denne Artikel om Aksel Larsen er imidlertid ikke at betragte som et isoleret Fænomen (selv om den i Grovhed hidtil har været uovertruffet), men som Kronen paa det Mistæneliggørelsens og Undermineringens Værk, som Nationaltidende gennem mange Maaneder har øvet mod Frihedsbevægelsen.

Kort efter Befrielsen besluttede Nationaltidendes Bestyrelse at supplere Redaktionen med en af Bladets Medarbejdere, Niels Jørgensen, der lykkeligt var naaet hjem fra Konzentrationslejrophold i Tyskland. Indenfor Frihedsbevægelsen maatte man naturligvis opfatte dette som et Varsel om, at Nationaltidende nu vilde slutte op i et forstaaende og positivt Arbejde til Gavn for os og vore Ideer.

Chefredaktør Niels Jørgensen viste sig hurtigt at have et aabent Blik for Frihedsbevægelsens Svagheder, og da han selv hørte til i dens Rækker, var det naturligt, om hans Kritik fik en større Vægt, end den Bevægelsens erklærede Modstandere var saa ivrige til at øve. Men ligesaa gavnlige loyal Kritik var — og altid vil vedblive at være — især naar den rettes mod os af vore egne, ligesaa giftig og farlig bliver den, naar den antager Karakter af Perfidi. Dette skete med Niels Jørgensens Skrivelser i Nationaltidende.

Det er muligt, at man selv skal høre til indenfor Frihedsbevægelsens indre Cirkel, for ret at kunne bedømme Graden af den Illoyalitet og vurdere Betydningen af de Fordrejelser og Udeladelser, som prægede de Jørgensen'ske Artikler — paa den almindelige Læser har de sikkert hovedsageligt haft den beregnede Virkning: at mistænkeliggøre Frihedsbevægelsens Folk.

Det eklatante Brud paa almindelig Velanstændighed, som Offentliggørelsen af Forhørsprotokollen betyder, tør derfor *forsaavidt* betragtes som et Gode, som det kraftigt aabenbarer, at Nationaltidende er Frihedsbevægelsens Fjende. Med Aksel Larsen-Artiklen har Chefredaktør Jørgensen afgørende og uigenkaldeligt forraadt Frihedskampens Aand lige op i Ansigtet paa dansk Offentlighed, og det har altsaa den Fordel, at hans Blad ikke oftere under falske Forudsætninger kan tilsnige sig Ret til at gøre sine Meninger gældende »til Frihedsbevægelsens Bedste«; selv de mest blaaøjede vil i Fremtiden mærke Hensigten og lade sig forstemme.

Men bortset fra dette Fremskridt, der kan noteres paa et bestemt Omraade, maa det dybt beklages, at en Mand, der har vist Vilje til at deltage i Frihedskampen, og som blev sendt til Konzentrationslejr i Tyskland, inden et Aar er omme, sparker til vort Kammeratskab, det vi andre af alle Kræfter søger at bevare som vort dyreste Eje.

Vi kan noksaa mange Gange fortælle os selv og hinanden, at der overalt findes braadne Kar, og at en enkelts Fra-fald er betydningsløst, men den bitre Sandhed er dog, at *udadtil*, overfor Skeptikere og Modstandere, der er det os allesammen, det vil sige *Frihedsbevægelsen som saadan*, der staar ydmyget og flov og har svært ved at finde Udtryk, der kan tjene til vort Forsvar.

Kvinder til Kongres

»Mænd har sandelig ikke vist, at de Malene kan styre Verden« — saaledes blev der sagt paa den nordiske Kvindekongres, der i forrige Uge fandt Sted i København, og saaledes er der blevet sagt ved hver eneste Kongres, siden den organiserede Kvindebevægelses Fødsel. Til denne Sandhed kan tilføjes, at Kvinderne heller ikke har vist, at de kunde styre den.

I Krigen 14—18 gjorde Kvinderne en fortrinlig og respektindgydende Indsats, som alle var rede til at rose dem for. I den sidste store Krig har Kvinderne gjort et Arbejde, der er endnu manglefold *større*, og efter en Verdens samlede Udsagn ingenlunde staar tilbage for Mændenes.

Og hvad saa? Hvad nu? Vil Kvinderne fortsætte med at føre en Skyggelivværelse i Politik og i den offentlige Tilværelse? Er det en Skæbne, der er knyttet uafrystelig til Kønnen, at kun naar det gælder Liv og Død, udfolder Kvinden alle sine Kræfter i det truede, haardt producerende Samfund, men naar Faren er forbi, folder hun Evner og Energi sammen omkring sig som et Par stækkede Vinger og glider stille tilbage i Rækkerne.

Er det samme ved at ske denne Gang? Forhaabentlig ikke, men ved de Referater, der er fremkommet i Dagspressen af de nordiske Kongresmøder, bliver man i hvert Fald ikke opmuntret til en frisk og fornyet Tro paa de skandinaviske Kvinders Indsats. Det blev som sædvanligt beklaget, at Pigerne er mindre interesserede end Drengene i at skabe sig en Fremtid, og at det stadig kniber med Gennemførelsen af Ligelønnen. Og for 120. Gang blev der vedtaget en Resolution om, at Kvinder bør have Adgang til Præsteembeder. Det bør de ogsaa — men det havde været rart om man paa denne Kvindekongres havde mærket Suset af det vældige Tidehverv, der stryger over Verden. Hvor er Kontakten med de store Landes Kvinder? Man forbereder sig paa et internationalt Samarbejde, forklarer Bodil Begtrup — jamen, hvorfor er det ikke forlængst etableret? Der var international Kvindekongres i Frankrig i November — der deltog Danmark ikke. Det er betegnende, at den eneste Røst — i hvert Fald i Følge Aviserne — der klart formulerede tidsbetonede, konkrete Opgaver for Kvinderne var Mrs. Corbett Ashby, den engelske Gæst. Mrs. Ashby nævnedes bl. a. Kvinderne som Opdrager af den naziforgiftede tyske Ungdom.

Man kan næppe paastaa, at de danske kvindesaglige Organisationer under Besættelsen har gjort en Indsats; der paakalder Opmærksomhed, hverken paa ondt eller godt; og man mærker i Dag intet til, at de har ladet sig inspirere eller incitere af det, der for Tusinder af danske Kvinder blev den store Oplevelse og Fornøjelse, *Frihedskampen*, — den maa i Forbifarten nøjes med et nedladende Klap paa Skuldren. Med Undren spørger man sig selv, hvorfor Kvindeorganisationerne ikke har slaaet Portene op mod de Skarer af tapre og offervillige Kvinder, der havde været rede til at sætte Liv og Frihed paa Spil for deres Lands Skyld.

Smaa, snævre Kongresmøder, hvor fine Damer mødes, gør det ikke.

Omkring Straffelovstillæget - endnu en Gang

Af Overretssagfører N. Busch-Jensen

Hvis ikke man vidste det i Forvejen, kan man se af Professor Stephan Hurwitz' Opsats i »Frit Danmark« for 22. Februar, at han er meget vred. Jeg har lige fra Maj Maaned 1945 fulgt Udviklingen i Professor

Stephan Hurwitz

Hurwitz' Stilling til Straffelovstillæget, men jeg har, skønt forskellige Stadier paa denne Vej nok kunde have givet mig Anledning til Paataale, afholdt mig saa længe som overhovedet forsvarligt fra offentlig at beskæftige mig med Professor Hurwitz, dels fordi jeg ikke har for Vane at indlade mig i offentlig Polemik, og dels fordi jeg ikke har tillagt Professor Hurwitz' Meninger saa stor Betydning, som han selv gør, hvad han gerne maa være vred over, selvom jeg naturligvis har Grunde, som jeg — og andre med mig — finder gode, for de Meninger som jeg har.

Professor Hurwitz gjorde et Forsøg paa at komme med i det Arbejde, som her i Landet stod paa med Straffelovstillægets Forberedelse, men han kom først her til Landet efter Befrielsen, og han havde ikke villet eller ikke kunnet sende den store Betænkning, som han havde lavet, herover forinden. Hurwitz har tidligere i Pressen gjort et Nummer af, at han blev afvist. Denne Beklagelse kunde jeg i

og for sig forstaa, hvis den var rigtig, men naar Professor Hurwitz, som han gjorde i sin Kronik i »Politiken« den 18. Oktober 1945, samler hele sin Bitterhed sammen i denne Slutbemærkning, at der maaske i sin Tid ikke var

N. Busch-Jensen

Tid til at lytte til Sagkundskab og Erfaring, men at det bliver dyrt, hvis man ogsaa fremtidig vil feje den kriminalistiske Sagkundskab til Side i den største Sag om Straf og Straffuldbyrdelse, Danmark har haft til Behandling, saa er hertil jo kun at sige — hvis jeg maa udtrykke det saaledes — at Professor Hurwitz er alt for beskeden paa den kriminalistiske Sagkundskabs Vegne, naar han mener, at den slet ikke har været med, hvis han ikke har haft sin Slev i Gryden.

Jeg har aldrig personlig gjort mig til af Sagkundskab, men Professoren maa undskylde mig, at jeg vurderer den Sagkundskab, som medvirkede ved Straffelovstillægets Udformning, højere end Professor Hurwitz's. Dette blot til Oplysning, ikke til Drøftelse, da jeg naturligvis ikke regner med, at Professoren og jeg kan blive enige paa dette Punkt.

Professor Hurwitz har haft det Uheld, at Tilvæksten i hans Kampiver saa jævnt har fulgt Trit med den hele

Modbevægelse. Han begyndte stilfærdigt i Ugeskrift for Retsvæsen den 30. Juni 1945 med en Gennemgang af Straffelovstillæget og nogle kritiske Bemærkninger, som man kunde diskutere med ham, hvis man vilde; for en væsentlig Del har Kritiken sin Forklaring deri, at Hurwitz har levet i Udlandet i Besættelsens værste Tid, medens vi, som har udarbejdet Straffeloven, har gjort hele Udviklingen med herhjemme. Hurwitz' Kritik blev skarpere i Kronikerne i »Politiken« den 17. og 18. Oktober, og den naaede en Kulmination paa et Møde i Studenterforeningen den 20. Oktober, hvor Professoren kom i Klemme, da Fuldmægtig Kjeld Lundgren satte Tingene paa Plads ved at oplyse, hvad det Lovforslag gik ud paa, som Professor Hurwitz kom hjem med straks efter Befrielsen. Professor Hurwitz tabte helt Besindelsen og afbrød Lundgren med et Tilraab om, at hans Fremstilling var perfid, men herover oplyste Lundgren, at han stod og læste ordret op af Professor Hurwitz' egen Betænkning, og denne Episode endte saa med, at Hurwitz tog Ordet perfid i sig igen. Senere kom Straffelovstillæget til Behandling paa et Møde den 20. og 21. November i Kriminalistforeningen, som Professor Hurwitz er Formand for. Jeg var tilstede den første Dag, og da deltog Professoren ikke i Debatten. Den anden Dag, da jeg ikke var tilstede, og der altsaa ingen Modsigelse var at vente fra min Side, udtalte Hurwitz, at den Betænkning, som han havde udarbejdet, »kom frem paa rette Maade, ad den rette Vej, og den har ogsaa inden Besættelsens Ophør været den daværende Justitsminister« — altsaa mig — »bekendt, om ikke i Enkeltheder. Selve Betænkningen fremkom den 6. Maj, men at jeg arbejdede paa den, var han klar over, og at han afviste denne sagkyndige Bistand Morgenen før Besættelsens Ophør, er dokumentabelt og dokumenteret.« Jeg har citeret denne Udtalelse

ordret efter det stenografiske Referat, som blev optaget paa Mødet. Jeg opholder mig lidt ved det, fordi det viser, hvad Forblindelse kan føre til. Først den lille Bemærkning, at Betænkningen før Besættelsens Ophør var mig bekendt, med den mere forsigtige Tilføjelse »om ikke i Enkelt-heder«. Man kunde jo fristes til at spørge: Hvordan da? Men det har nu ingen Interesse, for Betænkningen var mig absolut ubekendt, i Hovedtræk saavel som i Enkeltheder. Jeg vidste fra Frode Jakobsen, som Hurwitz havde opsøgt i Malmø, da Frode Jakobsen den 9. Marts befandt sig dér, at Professor Hurwitz gerne vilde være med i Arbejdet, men Professoren sendte intet Materiale hjem, før han selv kom med det efter Besættelsen, da Arbejdet var gjort. Og naar han i min Fraværelse siger paa Kriminalistmødet, at jeg afviste hans sagkyndige Bistand Morgenen før Besættelsens Ophør, og at dette er dokumentabelt og dokumenteret, saa er dertil kun at sige, at hans Ivrighed har spillet ham et Puds, der er ikke et sandt Ord i det. Forøvrigt gik Betænkningen straks om Morgenen, da Hurwitz efter Befrielsen havde givet mig den, videre til det Kontor i Justitsministeriet, som behandlede Sagen, og jeg har ogsaa set et Eksempplar af Betænkningen i Folketingsudvalget.

Jeg har nu den Opfattelse, at alle de Omstændigheder, som knytter sig til Professor Hurwitz' Jammer over, at hans udmærkede Bistand er blevet afvist, i Virkeligheden har meget ringe almen Interesse, men han har selv kørt den Plade nogle Gange — derfor har jeg opholdt mig ved denne Side af Sagen. Det, som virkelig har Interesse, det er jo dog, hvad de Forslag betyder, som Justitsminister Elmquist har udarbejdet paa Grundlag af Hurwitz-Udvalgets Betænkning. Den juridiske Diskussion om det har ikke sin naturlige Plads i »Frit Danmark«, den er indledet ved Lovforslagets 1ste Behandling i Folketinget den 12. Februar. Den, som interesserer sig for at gaa dybere ind i Spørgsmaalet, kan henvises til at læse Forhandlingerne i Rigsdagstidendé, de er virkelig værd at læse. Her skal kun nævnes et Par Punkter, som blev fremdraget af to af

Ordførerne. Landsretssagfører Hjer-mind, Ordføreren for det konservative Folkeparti, gjorde Rede for, at den almindelige Nedsættelse af Strafferammerne, som Forslaget vil gennemføre, vilde medføre, at der af de 11.300 Landsforrædere, der i Øjeblikket sidder enten som Domfældte eller som Varetægtsfanger, vilde blive løsladt ca. 6.800 i Løbet af Marts og April Maaneder i Aar. Mellem dem vilde der være 500 Frikorpsfolk, ca. 1500 S. S. Mænd og Folk, der har været i anden tysk Krigstjeneste og ca. 500 Sommer-Mænd. Landsretssagfører Robert Mikkelsen, Ordføreren for det kommunistiske Parti, gjorde opmærksom paa, at Forslagets Ændring i Bestemmelserne om Konfiskation sandsynligvis vilde bringe baade Grev Schimmelmann og Grev Knuth udenfor Farezonen. Robert Mikkelsen sammenlignede ogsaa de nye Bestemmelser med det Straffelovstillæg, som udkom den 18. Januar 1941, og som bl. a. sagde følgende: »Med Fængsel paa Livstid, i mindre alvorlige Tilfælde med tidsbestemt Fængsel ikke under eet Aar, straffes den, der i Forhold til udenlandske militære Styrker, der efter Overenskomst med den danske Regering befinder sig her i Landet: 1) træder i Modstandernes Krigstjeneste eller yder Modstanderne en Bistand, der er egnet til at udsætte disse militære Styrkers Sikkerhed for Fare . . .« Den dagældende Lov satte altsaa normalt Straf af Fængsel paa Livstid for at gaa i *allieret* Krigstjeneste og satte torøvrigt samme Straf bl. a. for Sabotage-handlinger.

Man kan vistnok sige, at Straffelovstillæget af 1. Juni 1945 var moderat i sine Straffebestemmelser for dem, der som Landsforrædere gik i tysk Krigstjeneste, og at det er en underlig Idé, at nogen nu kan tænke at sætte Straffen ned med den Virkning, at ca. 6800 Landsforrædere bliver løsladt i Løbet af de kommende to Maaneder. I Forhold hertil og til Forslaget om, at alle Straffedomme skal tages op til Revision for lukkede Døre i Ankenævnet uden Medvirkning af Anklager og Forsvarer, er de øvrige Ting i Forslaget — f. Eks. Psykopatfængsel og Prøveløsladelse — kun Smaating.

N. Busch-Jensen.

Nazismen

I Dagene d. 3.—5. Februar 1946 afholdtes i Warszawa den første internationale Kongres af tidligere politiske Fanger fra tyske og fascistiske Fængsler og Konzentrationslejre.

Initiativet til denne internationale Kongres er taget af Sammenslutningen af tidligere politiske Fanger i Polen — en Sammenslutning, der allerede nu tæller mere end 1 Mill. Medlemmer, og som til Præsident har valgt Cyran-kiewicz, Lederen af Polens socialdemokratiske Parti, selv Konzentrationslejr-fange gennem 4 Aar.

Kongressen afholdtes under Protektion af Polens Præsident Bierut, Ministerraadspræsident Osobka-Morawski og Marskal Rola-Zymierski.

Til Stede ved Kongressen var, foruden ca. 2000 tidligere polske Konzentrationslejr-fanger, 84 Udsendinge fra følgende Nationer: Belgien, Bulgarien, Czechoslovakiet, Danmark, Frankrig,

Fra en Koncentrationstlejr i Befrielsedagene. To Ligene hober s

Fanger organiserer sig

AF LÆGE PAUL THYGESSEN

Holland, Hviderusland, Italien, Jugoslavien, Luxembourg, Norge, Polen, det republikanske Spanien, Ukraine, U. S. S. R. samt jødiske Repræsentanter.

Paa Kongressens første Dag gik de tidligere Fanger gennem Ruinhoben Warszawa, og det blev klart for en, hvor rigtigt det var, at denne første Kongres holdtes her — midt i dette storslaaede Monument over Nazismen og de Kræfter, som en international Sammenslutning af tidligere Ofre for Nazismen ønsker at bekæmpe i Fremtiden.

Ingeniør Erling Foss blev Kongressens Præsident.

Til Dirigent ved Kongressens Møder valgtes eenstemmigt den danske Udsending, Erling Foss.

Andre danske Repræsentanter var

Aage Christensen, Paul Thygesen, Svend Wagner — bistaaet af den danske Vicekonsul i Warszawa, tidligere Konzentrationslejrfange Jørgen Mogenssen.

Alle deltagende 15 Nationer skrev under paa et »acte de constitution«, redigeret i en fælles Komité, hvori det udtales, at man anser det for *ubetinget nødvendigt, at der skabes en international Sammenslutning af tidligere politiske Fanger, og ifølge hvilket der skal vælges en provisorisk Komité til Udarbejdelse af Statutterne.* Komiteen skal i Løbet af et halvt Aar have tilendebragt Foreningens Organisation. Endvidere enedes man om at anbefale, at den næste Kongres afholdes i Bruxelles, og at Nationerne om ca. 1 Maaned skal sende en Repræsentant med Fuldmagt for sin Organisation til Warszawa for at forberede dette Arbejde og bl. a. vælge et Sekretariat, hvis Hovedsæde muligvis vil blive Bruxelles.

Appel til Nürnberg-Domstolen.

Man vedtog ogsaa en Resolution til den internationale Domstol i Nürnberg, hvor man i tidligere tyske Konzentrationslejrfangers Navn og i de Millioners Navn, som er døde i tyske Fængsler og Fangelejre, *henstiller til den internationale Domstol om at anvende den strengeste Dom over de ledende tyske Forbrydere, som lang Tid før Krigen har krænket Freden og den internationale Sikkerhed.*

Den internationale Sammenslutning af tidligere politiske Fanger fra tyske og fascistiske Fængsler og Konzentrationslejrre er saaledes nu et Faktum. Med Hensyn til dens konkrete Opgaver og Maal, vil disse blive nedfældede i Statutterne; men Hovedlinjerne for, hvad man ønsker, er klare:

Man ønsker at skabe en Sammenslutning af Nazismens Ofre, som burde have Muligheder for at finde hinanden

og samle alle konstruktive og progressive Kræfter i en fælles Front for Verdensfred, Frihed og Demokrati.

Europas daarlige Samvittighed.

En Sammenslutning af tidligere Fanger, skabt paa tværs af nationale, sociale og partipolitiske Forskelligheder, som ønsker at formulere et Ideal, baseret paa de forskellige nationale kulturelle Traditioner, og som ønsker at skabe et varigt og værdigt Minde over dem, der aldrig vendte tilbage fra Konzentrationslejrenes og Fængslernes Helvede.

Den latente almen-politiske Slagkraft af en saadan Organisation maa ikke undervurderes. Ledet i de rigtige Baner, vil den kunne faa Betydning som Europas daarlige Samvittighed — rede til at afsløre og modarbejde nye nazistiske og fascistiske Strømninger.

Konkrete Opgaver af anden Natur ligger inden for en saadan Organisations Arbejdsomraade: Undersøgelse af Mulighederne for en social Forsorg for Nazismens Ofre og deres Efterladte, Udveksling af Oplysninger om tidligere Fangers Skæbne, evt. Udveksling af tidligere Konzentrationslejrfanger mellem Nationerne, Fremskaffelse af Oplysninger om Krigsforbrydere og Krigsforbrydelser, begaaet i de forskellige Lejre. I de fleste tidligere besatte Lande er Fangeorganisationerne allerede dannede.

Som en Fraktion inden for »Frit Danmark«.

Naar en international Sammenslutning af tidligere Fanger dannes, kan vi ikke staa udenfor, og selv om de politiske Fanger herhjemme naturligt glider ind i Modstandsbevægelsen som Helhed og har de samme Idealer og Maal som denne, maa der dog blandt os findes en stærk og mere speciel Samhørighedsfølelse og en endnu stær-

ge Fanger skræller uforstyrret Kartofler, medens Baggrunden.

kere Trang til fortsat fælles Front for at sikre os, at den Pris, vi og vore døde Kammerater har betalt, ikke har været forgæves.

Ud fra disse Bevæggrunde ønsker en Kreds af tidligere Fanger at tage Initiativet til Dannelse af en dansk *Sammenslutning af tidligere politiske Fanger fra tyske Fængsler og Lejre — her i Landet og i Tyskland*, og for at give en saadan Organisation et fastere Rygstød og pointere dens Samhørighed med Modstandsbevægelsen i Almindelighed, finder man det naturligt at organisere den som en Fraktion inden for »Frit Danmark«.

Man vil ikke kunne forvente — og det er heller ikke Meningen — at en saadan Sammenslutning af tidligere Fanger skal udfolde noget større eller selvstændigt Foreningsliv.

Men ogsaa uden et regelmæssigt Foreningsliv og uden et selvstændigt Blad eller andre af de Midler, som sædvanlig benyttes til at skabe og uadtil demonstrere en bestemt Gruppe Menneskers Samhørighed, vil tidligere politiske Fanger kunne bindes sammen af fælles Erfaringer og fælles Ønsker — og ogsaa af fælles positive Maal.

Vore døde Kammerater, deres Efterladte og det Førstehaandskendskab til Nazismen og dens Metoder, vi har erhvervet i tyske Fængsler og Koncentrationslejre, giver os en Ret — og ydermere en Pligt — til ved given Foranledning at tale og meddele Verden, at vi lever, at vi ikke har glemt, hvad vi lærte som Fanger, og at den Aand, der i Lejrene bandt os sammen paa tværs af Race, Alder, Klasse og partipolitiske Forskelligheder, at den stadig er vaagen, og at dens fornemste Opgave er at bekæmpe Resterne af den Mentalitet, hvis Frø Nazisterne har saaet, og brutalt at afsløre og nedkæmpe Ukrudt af lignende Art, hvor og i hvilken Form, det paany vil skyde frem.

Den, der selv har revet sig paa en Tidsel, kender bedst Tidslen igen.

Det samlede Maal for de enkelte Opgaver, vi maatte stille os, kan samles i Ordene: *Det maa aldrig ske igen.*

Man vil maaske indvende: Har den Aand, der besjæler os, Muligheder for bedre Trivsel og positiv Udvikling, for-

di dens Bærere samles inden for en Organisations Rammer, og dens Opgaver og Maal er jo de samme, Modstandsbevægelsen som Helhed har sat sig. Hvorfor skal vi, der nu tilfældigvis blev fanget, danne en Stat i Staten.

Vi er mærkede for hele Livet.

Det er heller ikke Meningen. Mange af os er stadig tilsluttet Modstandsbevægelsens Organisationer paa en eller anden Maade, og vi skal naturligvis fortsætte vort Arbejde der — i Frit Danmarks Faggrupper, eller hvor vi nu staar.

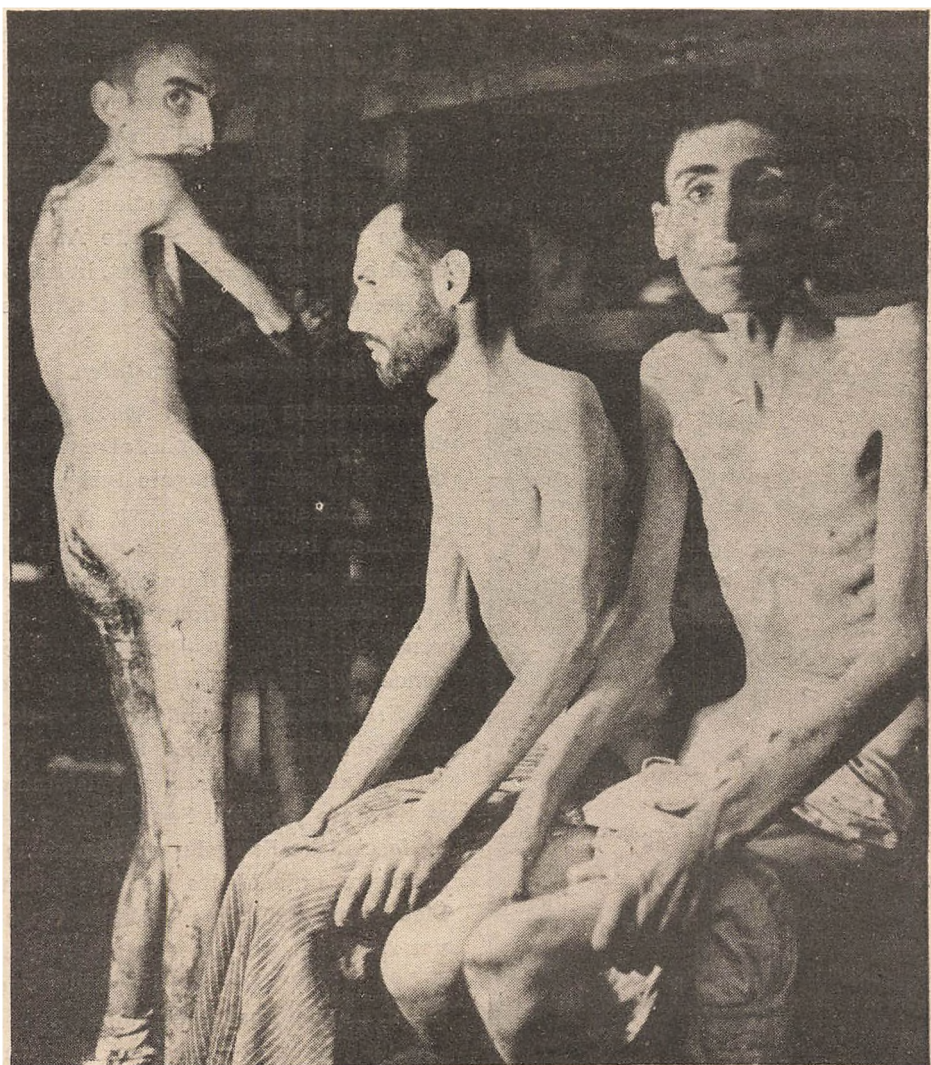
Men mange fra Modstandskampen har kun periferisk været i Berøring med selve Nazismens Væsen — har ikke følt den paa sin Krop og i sin Sjæl — og en Del glider helt og fuldt tilbage i deres private Liv fra før Kampen. Men Fangerne — i hvert Tilfælde vi, der naaede til Tyskland —

og naaede hjem igen — vi er forandrede, og mere eller mindre bevidst for den enkelte, er vi mærkede for Livet. Vore Begreber om de mest elementære Ting i Livet — Godhed og Ondskab, Sandhed og Løgn — er blevet udvidede og er voksede i Dybden.

Uden at omgive os med en Nimbus af Selvmedlidenhed og uden at forsyne os selv med Martyrglorie maa vi gøre os klart, at der kan opstaa Situationer, hvor vor Røst har større Krav — og større Muligheder for at blive hørt.

Til det Formaal maa vi skabe os et Talerør og derfor staa samlede i en Art Organisation, hvis Styrke — ogsaa inden for de enkelte Landes Grænser — mangedobles ved, at den optræder som et Led i en international Sammenslutning af tidligere politiske Fanger fra nazistiske og fascistiske Fængsler og Fangelejre fra hele Europa.

Paul Thygesen.

Var Befrielsen kommet en Maaned senere — havde det været for sent for deres Vedkommende.

Sandheden om AKSEL LARSEN

En Dokumentation af KARL V. JENSEN

Umiddelbart efter Aksel Larsens Arrestation i November 1942 paabegyndtes en Hviskekampagne, der lod forstaa, at Aksel Larsen overfor Gestapo i vid Udstrækning havde angivet sine Kammerater fra Modstandsbevægelsen. Denne Kampagne var saa ganske aabenbart et Led i Samarbejdspolitikernes og den daværende Regerings Bestræbelser for at slaa den voksende Modstandsbevægelse ned.

Det lykkedes ikke. Frihedsbevægelsen, hvor Aksel Larsen havde gjort saa betydelig en Indsats, sejrede. Da Kapitulationen kom, vendte Aksel Larsen — som de fleste af os ikke havde turdet haabe mere at se i levende Live — hjem under Hyldest fra alle Sider og blev gjort til Minister.

Den store Tid er forbi — og nu synes Tidspunktet atter at være inde til at genoptage Kampagnen. For at give den Eftertryk har »Nationaltidende« med megen Brask og Bram offentliggjort et Uddrag af Gestapos Forhørsprotokoller.

Det er vel saa ogsaa paa Tide, at nogle af os, der ikke blot er blevet »angivet« af Aksel Larsen, men ogsaa havde Kendskab til de virkelige Forhold, fordi vi stod dem paa nærmeste Hold, og navnlig fordi vi fra egen Erfaring ved, hvorledes Gestapos Protokoller blev til, nu tager til Orde og sætter Tingene paa Plads.

En af de Anklager, der bygges paa Forhørsreferaterne og som tilsyneladende bekræftes deraf, er, at Aksel Larsen skulde have givet udførlige Oplysninger om »Frit Danmark«. Da jeg den 4. December 1942 blev arresteret, kunde den samme Gestapokommissær, Span, der ogsaa behandlede Aksel Larsens Sag, forelægge mig samtlige Navne paa »Frit Danmark«s første Hovedledelse. Efter i flere Dage at have nægtet at udtale mig under nogen Form, »tilstod« jeg og gengav de Oplysninger, som det var blevet mig ganske klart, at Gestapo allerede sad inde med.

Hvis den Protokol, der saaledes blev til efter flere Dages Forpostfægtninger, hvor det var Gestapo, der langsomt krammede ud med sin Viden, læses i Dag, vil en ukyndig med fuld Grund kunne faa den Opfattelse, at i Forhøret den Dag var det mig, der angav »Frit Danmark«.

Ingen kan i Dag afgøre, om ikke Aksel Larsens »Tilstaelser« er blevet til paa samme Maade. Hvor meget Materiale har Gestapo allerede haft inden hans Arrestation? Hvor meget er fundet blandt beslaglagte Papirer? Hvor meget skyldes »Tilstaelser« fra anden Side? Lad mig nævne, at en af vore Kurérer overfor Professor Chiewitz selv har angivet at være den, der havde nævnt hans Navn. Vedkommende har bekræftet det samme over for mig.

Allerede dette viser, hvor liden Værdi der kan tillægges Forhørsprotokollerne. »Nationaltidende« synes selv at have opdaget det efter den Maade, »Afsløringerne« er blevet modtaget paa, og navnlig efter de mange kraftige Indvendinger fra

fremtrædende Modstandsfolk. Derfor har Bladet nu som Undskyldning for Offentliggørelsen fundet paa at forklare, at Aktionen havde til Formaal at rense en god dansk Mand, hvem Rygterne tidligere havde udpeget som Angiveren.

Jeg ved ikke, hvem der hentydes til, og jeg kan sige, at jeg for mit Vedkommende aldrig har hørt disse Rygter. Men een Ting kan slaas fast: Gestapoforhørene over Aksel Larsen kan ikke paa nogen Maade tjene til at rense andre. *Gestapos Protokoller viser nemlig aldrig, hvor meget af Materialet de selv har forelagt Arrestanten, eller hvor meget Arrestanten har oplyst derudover.*

Der er derfor ingen — slet ingen — Undskyldning for Offentliggørelsen. Den er og bliver: en Gemenhed.

I Landsretssagfører Prytz's Bog: »Min Fængselsdagbog«, der iøvrigt giver et godt Billede af Metoderne, offentliggør han paa Side 35 en Protokol fra 9. December 1942 forsynet med følgende Slutning: »Selv læst. Vedtaget og underskrevet. sign. Rud. Prytz. Sluttet. sign. Span (K.K.)«. Prytz tilføjer: »Min Underskrift er falsk. Jeg har ingensinde under Opholdet hos Tyskerne set denne Rapport, endside underskrevet den.«

Men nu til selve Sagens Realitet: Har Aksel Larsen fremsat Oplysninger, der var til væsentlig Skade for Modstandsbevægelsen? Derom tror jeg, at vi, der kendte Tingene, og blev præsenteret for Gestapos Materiale, kan sige noget af væsentlig Betydning, og som stiller Aksel Larsen i et ganske andet Lys, fordi det viser, at han paa de afgørende Punkter netop fortiede de vigtigste Oplysninger.

I »Frit Danmark«s Hovedledelse var nedsat et Organisationsudvalg bestaaende af Professor Mogens Fog, Redaktør Ole Kiilerich og mig. Forholdene formede sig saaledes, at den væsentligste Del af det praktiske Arbejde kom til at ligge i mine Hænder. Jeg udarbejdede de organisatoriske Retningslinier for Opbygningen af vore Lokal- og Faggrupper samt de politiske Instruktioner for vore rejsende Repræsentanter. Gennem Ole Kiilerich opnaede jeg Kontakt med et Par af Konservativ Ungdoms Folk, der netop stod foran Rejser til Provinsen, og som paatog sig at gøre et forberedende Arbejde for »Frit Danmark«. Ved Aksel Larsens Hjælp naaede jeg gennem Børge Houmann Kontakt med Elias Bredsdorff, der i sin Sommerferie fik skabt Grundlaget for vore første Organisationer paa Fyn og i Jylland. Der var ikke andre end Kiilerich og mig, der havde Kendskab til Forbindelsen med K.U. Der var ingen andre end Aksel Larsen, Børge Houmann og mig, der kendte Elias Bredsdorffs Arbejde. Forbindelsen med Grupperne gik gennem mig. Kun jeg kendte deres Dækadresser og vidste Besked med deres Sammensætning. Men Aksel Larsen vidste fuld Besked med, at det var mig, der havde Apparatet i mine Hænder, og han var en af de meget faa, der vidste, at

jeg i Efteraaret 1942 besøgte samtlige Provinsgrupper og skabte Kontakt med nye.

Det var ganske tydeligt under Forhørene, at Gestapo intet Kendskab havde til alt dette, og jeg kunde meget kraftigt benægte, at jeg havde haft nogen Forbindelse med Organisationerne.

Det var klart, at Aksel Larsen vidste, at en Udtalelse fra ham om mit organisatoriske Arbejde ikke alene i betydelig Grad vilde forværre min Sag, men muligvis kunde resultere i, at Organisationerne vilde blive fullet op. Han tav derfor, og ved sin Tavshed paa dette afgørende Punkt hindrede han Gestapos Tilintetgørelse af den stærkeste Modstandsorganisation.

Et andet Eksempel: Efter Aftale med Aksel Larsen overbragte jeg paa en Rejse Distriktlederne for Fyn og Jylland de første udførligere Instruktioner og organisatoriske Principper for Dannelsen af Sabotagegrupperne. Forhørene viste ganske klart, at Gestapo ikke havde den fjerneste Anelse om min Forbindelse med dette Arbejde. Igen et Bevis for, at Aksel Larsen hele Tiden forstod klart at skelne mellem, hvad der var væsentligt og vigtigt, og hvad der var mindre betydningsfuldt. Naar det gjaldt noget væsentligt, saa tav han.

Det har næppe været behageligt for Aksel Larsen, da vi nogle Dage efter min Arrestation tilfældig mødtes paa Fængselsgangen, da jeg kom fra Gaardtur, og han vistnok blev ført til Besøg. Naar man var i Gestapos Klør, var det ikke morsomt at vide, at en af ens nærmeste Arbejdssæller, der vidste for meget, ogsaa var blevet taget. Naar Gestapo spillede den ene ud mod den anden, var man ikke altid sikker paa at kunne holde en klar Linie i Forklaringen.

Derfor er det ogsaa rigtigt, som Ole Kiilerich har sagt, at Aksel Larsen med god Grund kunde have ventet, at vi andre var forsvundet under Jorden efter hans Arrestation.

Jeg tror, Forholdene formede sig saaledes, at jeg var en af dem, der fik Lejlighed til at arbejde mest intimt sammen med Aksel Larsen fra den Tid, han maatte gaa under Jorden, og til han blev arresteret. Vi havde fuld Tillid til hinanden, og der var næppe eet Omraade indenfor Modstandsbevægelsen, som vi ikke begge havde Kendskab til og drøftede sammen. Det samme kan sikkert siges om andre fra den snævrere Kres i »Frit Danmark« eller det kommunistiske Parti — men jeg var den eneste af denne snævre Kres, der foruden Aksel Larsen blev arresteret. (Mogens Fogs Fængsling fandt jo først Sted saa meget senere og under helt andre Forhold). Naar jeg derfor under disse Omstændigheder er i Stand til at dokumentere, at Aksel Larsen, paa alle de væsentligste og afgørende Punkter saa langt fra at snakke, netop tav, og naar det saa øjensynligt skete efter den bestemte og klare Linie, at det gjaldt om at beskytte de mest udsatte Kammerater og først og fremmest Modstandsbevægelsens Organisationer, saa kan det maaske forventes, at Mistæneliggørelsen holder op.

København, 23. Februar 1946.

Karl V. Jensen.

HERSCHEND-SAGEN

Vi har modtaget:

I Anledning af Indlægget i sidste Nummer af »Frit Danmark«: »Saboterer »Frit Danmark« Udrensningen?» og Hr. Meldgaard Kristensens Svar herpaa skal jeg tillade mig at bede om Plads for følgende:

Den 2. Januar f. A. blev jeg beordret til Tjeneste i 1. Distrikts Togkontor, hvor jeg efter nogle Dages Forløb kom til Indøvelse i Militærtransportkontoret (Mtkk.) hos Trafikassistent Axel Petersen, der var Forbindelsesled mellem 1. Distrikt og den tyske Rigsgaars Befuld-mægtigede. Da jeg var Medlem af en Militær- og Sabotagegruppe i Næstved, satte jeg mig straks i Forbindelse med min Gruppefører, med hvem jeg aftalte Koder, saaledes at jeg pr. Telefon kunde give ham Oplysninger om tyske Mand-skabs- og Materieltransporter, der passe-rede Næstved, men paa Grund af tilta-gende Minefare og russisk U-Baads Ak-tivitet i Østersøen begyndte Tyskerne at dirigere deres Transporter via Korsør, hvorfor nævnte Foranstaltning ikke fik nogen praktisk Betydning. Den 8. Marts modtog Mtkk. det i Anklagen mod Dis-triktschef W. Herschend nævnte Cirkulære, der tilsigtede at hemmeligholde Tidspunkterne for de tyske Transporter. Jeg tænkte naturligvis ikke et eneste Øje-blik paa, at der stod en kgl. dansk Em-bedsmand bag dette Cirkulære, idet jeg betragtede det som givet, at det frem-kom paa tysk Initiativ, men den Tanke faldt mig straks ind, at denne Hemme-ligholdelse i væsentlig Grad vilde genere Jernbanesabotagen, idet Anmeldelserne vilde naa saa sent frem, at man i mange Tilfælde ikke kunde mobilisere Sabotø-rerne i Tide, og jeg var samtidig klar over, at jeg nu havde Lejlighed til at gøre Modstandsbevægelsen en efter min Mening stor Tjeneste. Paa den anden Side var jeg noget betænkelig ved denne yderligere Risiko, idet jeg mente, at det ved tiltagende Jernbanesabotage efter Cirkulærets Udsendelse snart vilde lyk-kes Gestapo at »indkredse« Mtkk. Efter at have overvundet Betænkighederne stak jeg Cirkulæret i Kommunen og rejste atter ned til min Gruppefører og bad ham gennem Bylederen skaffe mig i Forbindelse med Militærets Efterret-ningstjeneste i København, saaledes at jeg daglig kunde aflægge Rapport om bestilte Transporter. Denne Ordning blev dog ikke til noget for mit Vedkommende, fordi min tidligere nævnte Kollega allerede da stod i Forbindelse med Ef-terretningstjenesten, hvilket jeg paa da-værende Tidspunkt ikke var klar over.

Af ovenstaaende forhaabentlig ikke alt for omstændelige Redegørelse vil man forstaa, at jeg med Interesse har fulgt Sagen mod Distriktschefen, og nogle vil maaske ogsaa forstaa, at jeg hører til dem, for hvilke Tjenestemandensret-tens Kendelse var lidt overraskende. Inden jeg gaar videre, vil jeg gerne fastslaa, at jeg har et meget ringe Kendskab til Distriktschefen og ikke har Grund til at drage de i Retten fremkomne Vidne-

forklaringer om hans ellers gode nation-ale Sindelag i Tvivl, ligesom jeg natu-rligvis bøjer mig for Rettens Kendelse. Dette Indlæg maa derfor ikke opfattes som et nyt Angreb hverken paa Tjene-stemandsretten eller Distriktschefen, men fremkommer kun, fordi jeg ikke helt forstaa, hvorfor et Medlem af »Frit Danmark«s Hovedledelse tilsyneladende gaar saa stærkt i Brechen for Distrikts-chefen. Jeg skal derfor tillade mig at stille Hr. Meldgaard Kristensen følgende Spørgsmaal, idet jeg samtidig betoner, at det kun skulde glæde mig, saafremt der kan gives Svar tilfredsstillende for alle oprigtige Læsere af »Frit Danmark«:

Ved De, om Distriktschefen var klar over, at Modstandsbevægelsen daglig fik de fornødne Meddelelser af Banernes Personale, saaledes at Cirkulæret ikke vilde betyde nogen Hindring af Sabo-tagen? Og vidste Distriktschefen den-gang, hvem dette daglige Forbindelses-led var?

Kan De faa Sabotageledelsen for Sjæl-land-Falster til at bekræfte, at man efter Udstedelsen af Cirkulæret ikke kom ud for samme Besvær som i Jylland?

Mener De ikke, at man ved Udstedel-sen af Cirkulæret udsatte Personalet i Mtkk. og dets Forbindelsesled for den Fare, at Sabotageledelsen kunde oprulles af Gestapo?

Hvorfor bagateliserer De i Deres Be-svarelse det Bryllup, Distriktschefen holdt for sin Datter og Svigersøn, skønt Retten lagde størst Vægt paa denne Del af Anklagen og vilde have udtalt sin Misbilligelse, saafremt Loven havde gi-vet Hjemmel derfor, og en af Dommer-ne ydermere afgav Dissens med Paa-stand om Afsked i den Anledning?

Til Slut skal jeg anføre, at dette Ind-læg udelukkende er dikteret af mit stær-ke Ønske om, at man indenfor »Frit Danmark« ikke »slapper af« som saa mange andre Steder, og af Mindet om vore tapre og uovertrufne Jernbanesabo-tører, af hvilke flere — heriblandt ogsaa Medlemmer af den store Organisa-tion, som Hr. Meldgaard Kristensen er Tillidsmand for — gav deres Liv for Friheden, Demokratiet og for Danmark, et Minde, der altid vil staa lyslevende for mig.

Med Hilsen

Frits Hansen, Trafikassistent,
Medlem af Landsorganisationen og
Tjenestemandsguppen.

Svar til Hr. Frits Hansen.

Hr. Trafikassistent F. Hansen stiller mig nogle Spørgsmaal, som han gerne vil have besvaret, hvilket jeg med Glæde gør i den Udstrækning, det er mig mu-ligt.

Forinden skal jeg dog lige til Hr. Hansens udtalte Forbavelse over, at et Medlem af Frit Danmarks Hovedledelse er gaet i Brechen for Distriktschefen, bemærke, at jeg ikke har udtalt mig i min Egenskab af Medlem af nævnte Hovedbestyrelse, men i Anledning af, at

jeg var tilsagt som Vidne, men jeg kan dog godt tilføje, efter mit Kendskab til Hovedledelsens Medlemmer, at næppe een af disse vilde gaa imod deres egen Samvittighed, om de skulde vidne i en Retssag, selv om de maatte vide, at det vilde falde visse følelsesbetonede Menne-sker for Brystet; thi jeg har lært de Personer i Hovedledelsen at kende, som baade retskafne og modige Mænd, der ogsaa fortsat tør have en Mening og en Overbevisning og derfor ligesaa lidt nu som under Krigen vil gaa paa Akkord med, hvad de finder ret og rimeligt.

De spørger mig, om Distriktschefen var klar over, at Modstandsbevægelsen fik Meddelelse af Banernes Personale, og dette kan jeg straks bekræfte, efter-som jeg ofte talte med Distriktschefen herom, og aldrig lagde Skjul paa min Indstilling og mit Arbejde i Modstands-bevægelsen, men naar De videre spør-ger, om Distriktschefen vidste, hvem Forbindelsesledet var, saa maa jeg sva-re, hvad De vel kan tænke Dem, at jeg selvfølgelig ikke oplyste ham om mine Forbindelser eller hvilke Personer, jeg kendte i Distriktet som Modstandsfolk, da det jo den Gang var en uskreven Lov, ikke at fortælle saadant til nogen som helst.

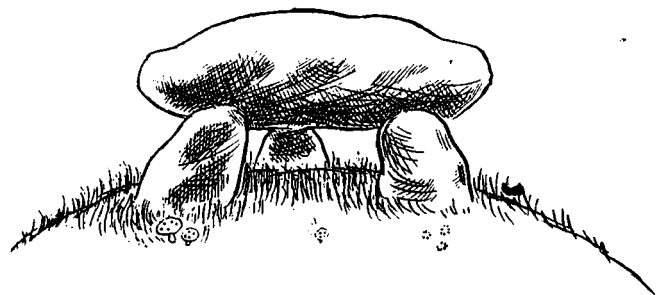
De spørger videre, om jeg kan faa Sabotageledelsen for Sjælland-Falster til at bekræfte, at omtalte Cirkulære ikke skabte Besvær for Grupperne, og hertil maa jeg oplyse, at der var flere af hin-anden uafhængige Grupper, som arbej-dede paa dette Felt, og de Personer, jeg kom sammen med fra saavel Køben-havns- som Sjællandsledelsen, vil jeg tro, er enige med mig, da de aldrig har nævnt et Ord om Besværligheder af nævnte Art.

Naar De videre spørger, om jeg ikke mente, at Personalet i Mtkk. og dets Forbindelsesled kom ud for større Fare for at blive oprullet af Gestapo, saa maa jeg afgjort svare Nej, thi det maa her erindres, at Særtog jo først blev anmeldt efter, at Maskindepotet var forespurgt, om de kunde levere Maskine og Perso-nale, paa samme Maade Turlisten, for ikke at tale om de Stationer, der skulde oprangere Togene, saa der var jo man-ge Underretningmuligheder. Jeg kunde godt redegøre for, hvordan Stafetter fra Efterretningstjenesten fik Underretning, ikke fra Togkontoret, men fra anden Plads, men det har jeg ingen Bemyn-digelse til offentligt at udtale mig om.

Jeg har som De samme dybe Agtelse og Respekt for vore faldne Kammerater, og netop derfor vil jeg ære deres Minde, ved at vise samme Mod og Ær-lighed, som de lagde for Dagen, og al-drig indlade mig paa at følge følelses-betonede Stemninger, men derimod følge det, der efter min bedste Overbevisning er Retfærdighed, og naar jeg aldrig en eneste Gang har mødt mindste Antyd-ning af unational Holdning fra Distrikts-chefens Side, men det modsatte, saa vil-de jeg betragte mig selv som en fejg Usling, om jeg af Frygt for andres Me-ning sagde noget andet eller tav, naar jeg blev spurgt.

Meldgaard Kristensen.

Kommissionen

Pis.

DE NYE BØGER

Winston og Josef.

T. Vogel-Jørgensen: Winston Churchill (Branner). Kr. 24.00. — J. T. Murphy: Stalin (H. Hirschsprungs Forlag). Kr. 9.50. — Stalin: Sovjetunionen i Krig (Tiden). Kr. 3.50.

Redaktør Vogel-Jørgensen har under Krigen, hvor han opholdt sig i Stockholm som Korrespondent til »Berlingske Tidende«, benyttet Tiden til at skrive et digert Værk paa to Bind om Winston Churchill. En saadan Biografi, som der efterhaanden maa findes mange af, former sig sædvanligvis efter et bestemt Mønster.

Vogel-Jørgensen har ikke forsøgt at give nogen nøgtern og dyb Vurdering af Statsmanden og Individet Winston Churchill, saaledes som han er blevet formet af sin sociale Baggrund og sine mangeartede Erfaringer. I Stedet har han samlet Anekdoter og betraadt den brede Vej, som Churchill selv har anvist i sine Memoirer. Men hvad skal man med et Værk om denne Mand, der i et og alt deler hans egen Opfattelse af sig selv, naar Churchill har skrevet mange fremragende Bøger om akkurat det samme Emne?

Paa den historisk kyndige maa det virke lidt forstemmende, at Bogen allerede i sin første Sætning indeholder en Fejl. Den store Hertug af Marlborough hed ikke Spencer Churchill, men kun Churchill, og Winston er ikke hans direkte Efterkommer paa Mandssiden.

Det er nærliggende at sammenligne den engelske Krigsleder med den russiske — Personligheder fra hver sit geografiske, sociale og kulturelle Verdenshjørne, hvis Livsbaner har filtret sig ind i hinanden paa en ejendommelig snørklet Maade. Medens alle er dus med Churchill, kender man næsten intet til Stalin som Menneske og Privatmand. Han er Aristoteles' »politiske Dyr« i Renkultur og maa udelukkende bedømmes paa Basis af sin Statsmandsgerning. Engländeren Murphy, der i Revolutionens første Aar stiftede personligt Bekendtskab med Stalin, har da ogsaa i sin Bog været nødsaget til at give en Skildring af den russiske Revolution, dens Forhistorie og videre Udvikling, snarere end af Manden selv. Maaske maa dette forekomme lidt utilfredsstillende, men det bevirker samtidigt, at Skildringen faar et troværdigt og sympatisk Præg, som man ellers sjældent finder i vesteuropæiske Stalin-Biografier. Det er en Bog, der virkelig kan anbefales, hvis man ønsker en kortfattet, forstandig og letoverskuelig Fremstilling af de sidste 30 Aars russiske Historie, set fra et uafhængigt marxistisk Synspunkt.

Formen er Manden, siger man, og hvis man ønsker at skaffe sig et Indtryk af Stalins Karakter, gør man bedst i at læse hans Taler. Stalin er ingen Orator som Churchill, han er ingen Kunstner, hans Metaforer (billedlige Udtryk. Red.) er sjældne og stereotype, han udgaar saa

vidt muligt Superlativer, udtrykker sig i raat tilhuggede Sætninger, knapt og kort med logisk Klarhed. Med det traditionelle Billede, man har dannet sig af de to Nationer, skulde man tro, at den ordrige Churchill henvendte sig til Russerne, medens Stalin, Prototypen paa Carlyles faamælte Handlingsmenneske, var Englændernes Repræsentant. Forklaringen er maaske, at Churchill har Rødder i et ældre England, medens Stalin taler for Fremtidens Rusland . . .

U. E.

Reportage fra Japan.

Bernard Valery: »Gretchen i Tokio«. Oversat af Ole Juul. Nyt Nordisk Forlag. Kr. 8.75.

En velskrevet Underholdningsroman, hvis Interesse hovedsagelig ligger i dens aktuelle og fortrinlige Reportage om Japan lige før Krigen. Forfatteren har i 30'erne været store Blades og Telegrambureauers Korrespondent i Tokio og var en større Sjældenhed end en hvid Elefant, idet han talte flydende Japansk. Han er en af de faa Europæere, som virkelig fik Kontakt med Japannerne, vandt Venner blandt dem, nød deres Tillid og kunde studere Land og Folk indefra. Han skildrer det lille japanske Mindretal, der var indstillet paa Fred, Samarbejde med Demokratierne, Modernisering og Demokratisering af Japan. Og paa den anden Side den dominerende Gruppe af aggressive Nationalister, der overkompenserede deres personlige og nationale Mindreværdfølelser gennem en hæslende Chauvinisme og en forloren Overvurdering af sig selv og deres Land. Den indlagte Kærlighedshistorie mellem en nazistisk Ungmø og en Japaner er spændende. Læseren væmmes og morer sig. Men det gaar skidt for Gretchen, som klynkende søger de blødagtige Demokraters Medlidenhed.

H. G.

I Norges Skæbnetime.

Lauritz Johnson: »Verden — det er meg!« Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck. 231 Sider. Kr. 7.50.

Dette er en mærkelig Bog, som man baade føler sig tiltrukket og frastødt af. Den bærer Præg af uomtvistelig artistisk Talent. Stil og Teknik er glimrende. Der er fine, menneskelige Billeder, tegnet i faa Strøger. Den er uden Tvivl dyb Alvor for Forfatteren, fremstaet som den er i en Krise i hans Liv, der for ham giver Svaret paa Tilværelsens Mening: Troen paa Gud, et Liv i Sandhed og Ærlighed.

Denne Krise kommer til Udløsning Dagen efter Norges Besættelse, den 10. April 1940. Folk flygter fra Oslo, og de, der ikke kan komme bort, søger Tilflugt i Undergrundsbanen, der er sprængt ind i Klipperne. Ti Tusind Mennesker staar her stuvet sammen som Sild i en Tønde rædselslagne af Frygt og Dødsangst.

Forfatteren er en Ener blandt disse ti Tusind, og med Døden for Øje trænger sig alle Livets brændende Problemer paa. Til sidst forstaar han, at han maa begynde et nyt Liv, et Liv baseret paa Sandhed.

Da Lauritz Johnson, der var Leder af Foredragsafdelingen paa den norske Radio, blev fjernet af Tyskerne, slog han

sig ned paa en Ø i Oslofjorden, og skrev sin Bog.

Hvad er det da for en Sandhed, han oplevede i Norges Skæbnetime?

Blev det en flammende Protest mod det nazistiske Tyranni?

Nej — Ordet Nazisme forekommer end ikke i Bogen, Viljen til Modstand spores ikke. Det er ikke den aktive Indsats for Frihed og Ret, der har faaet Inspiration gennem den nyvundne Sandhed.

Med Masserne føres han ud fra Indespærringen, da Faren er forbi. Som i Drømme søger han hjemad, hjem for at fortælle sin Kone den Sandhed — at han engang har været hende utro. Og man føler sig ikke engang sikker paa, at han tør.

Det bliver til Oxford-Bekendelse i Stedet for Frigørelse.

K. V. J.

Nedkastningsgruppens Arbejde.

Sven Uhrskov: Vi bringer en Særmelding. Hilsen til Finn Nyt Nordisk Forlag — Arnold Busck. 206 Sider. Pris: Kr. 7.50.

Det er en stilfærdig Skildring af Liv og Stemninger i en sjællandsk Provinsby under Besættelsen. Modstandsviljen vokser og drager snart den ene, snart den anden med i det illegale Arbejde. Det begynder med den forholdsvis uskyldige Uddeling af illegale Blade, og før han aner det, er Bogens Hovedperson med i den aktive Sabotage for til Slut at blive Leder af en Nedkastningsgruppe, hvis Arbejde og Kampe er gengivet paa fortræffelig Maade.

Det er ikke Kunstens store Vingesus, der bærer Bogen, men den er ærlig i sine Stemninger og Skildringer, og troværdig i sin Handling.

K. V. J.

Tjenestemand-Domstol? (fortsat fra Side 6)

rare Afdeling, og de blev snart forfremmede, medens den fjerde stadig maatte henslæbe sin Tilværelse paa »Forvisningsstedet«. Man skumlede om, at »de tre« vistnok havde særlig Tilknytning til en af Styrelsens »højere Tjenestemænd«, men intet kunde siges med Sikkerhed.

For dog at trøste alle dem, der endnu tror paa en højere Retfærdighed — eller rettere paa Nemesis — skal det dog nu oplyses, at saavel paagældende Leder, som alle »de tre« er suspenderede og sikkert ikke mere kommer i Statens Tjeneste, medens den stakkels Fjerde mand paa Grund af udmærket Arbejde i Modstandsbevægelsen har sine Kammeraters Agtelse og Tillid.

Skønt Historien saaledes næsten kunde været skrevet af H. C. Andersen, tror jeg dog, at man hellere vil have en permanent Tjenestemandsdømstol, der kan forhindre saadanne Affærer, end man vil afvente et eventuelt Nemesis.

»Flovmand«, der først efter Mødet kom i Tanker om, hvad han kunde have sagt.

UDENRIGS-KRONIK

Imperiets Vanskeligheder.

I Ægypten udbrød der den 21. Februar en Generalstrejke i Kairo. Demonstrationen var vendt mod England, og bag den staar et Krav om, at de engelske Tropper skal trække sig ud af Landet. Desuden skal Storbritannien overlade Sudan til Ægypten. Dette Land har med en enkelt Afbrydelse været styret som et anglo-ægyptisk Kondominium (Medeje. Red.) siden Kitcheners erobrede det i 1896.

Ogsaa efter forrige Krig kom det i Nildalen til Uroligheder mod England, som i 1914 havde erklæret Landet for et Protektorat, medens det tidligere i formel Henseende havde staaet under tyrkisk Overhøjhed. Paa Grund af Krigen, de tvangsmæssige Udskrivninger af Fellah'erne, det store Antal fremmede Soldater i Landet og den stærkt sænkede Levestandard revolterede Befolkningen. Englænderne forsøgte først at sætte haardt imod haardt, men gik dog senere med til at anerkende Ægyptens Selvstændighed, samtidig med at de dog vedblev med at have Tropper stationeret i Landet. I 1936 gik Englænderne med til nye Indrømmelser. I Følge en særlig Traktat mellem de to Lande blev de britiske Tropper forlagt til et lille Omraade ved Suezkanalen. Denne Overenskomst, som falder bort efter 10 Aar, hvis begge Parter ønsker det, efter 20 Aar hvis kun en af Parterne vil det, kræves nu ophævet af den ægyptiske Regering.

Urolighederne i Ægypten sammenfalder med et Flaademytteri i Bombay og Karashi, Optøjer i Calcutta og nye Sabotagehandlinge i Palæstina, hvor Jøderne og Araberne mødes i en fælles Antipati mod Briterne, der maaske kan danne Grundlag for et Venskab mellem de to Folkeslag. Det britiske Imperium synes truet i sine Nøglestillinger i det vestlige Middelhavsomraade og Indien. Fremmedherredømmet kolliderer med de Indfødtes stærkt aggressive Nationalfølelse. Dertil kommer, at England i økonomisk og ideologisk Henseende ligger i Defensiven. For Kolonilandene er det ikke nogen Fordel at være tilknyttet Sterlingblok-

ken, som lænker deres Økonomi til det forarmede Storbritannien.

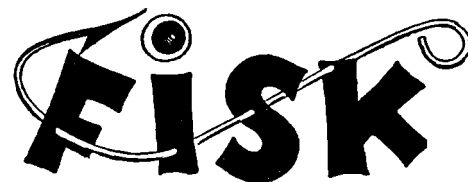
Det vigtigste er imidlertid ikke de ideologiske Faktorer. Urolighederne har en ideologisk og social Baggrund, der gør dem særligt betydningsfulde, fordi de uden den kun vilde have en episodisk Karakter. Den Storm, der har rejst sig, kan vanskeligt stilnes, før Englænderne og de øvrige europæiske Kolonimagter har givet efter for de Indfødtes Krav. Ligesom i Danmark under Okkupationen er det hele Nationen, der staar bag dem. Overklassen, der er interesseret i at kanalisere den sociale Utilfredshed, puster lige saa ivrigt som Studenterne og Arbejderne til de antibritiske Stemninger. Vi kender det ogsaa til Gavns herhjemme fra, dette mærkelige, at et helt Land gribes som af en Tvangstanke, at alt maa lægges til Side og stilles i Bero, indtil man har genvundet den mest væsentlige af alle Fornødenheder, Selvstændigheden.

Paa den modsatte Side staar England i ideologisk Henseende i en svag Stilling. Storbritannien har ikke som Tyskland udviklet nogen geopolitisk Stormstanke, der passer som Haand i Handske for en Stormagts Udvidelsestrang og Magtbegær. Det anerkender heller ikke nogen officiel Herrefolksteori, der kan give dets Styre en moralsk Sanktion i den engelske Befolkningens Øjne. De fremherskende Anskuelser i England har i de sidste Aarhundreder været liberalistiske, baseret paa en udstrakt politisk Frihed og en stærk Nationalfølelse. Det er disse Anskuelser, der har udgjort den væsentligste Del af Englands aandelige Eksport til alle Dele af Imperiet, hvor Befolkningen nu kræver de samme Rettigheder, som Briterne selv nyder godt af.

Men eftersom England har mistet sin tidligere økonomiske Stilling, maa det saa meget mere holde fast paa sine politiske Aktiver for at bevare sin Position i Verden. Det fører en smidig Politik for at bevare Magtens Substans samtidig med, at det afgiver dens ydre Kendetegn. Churchill sagde i sin Tid, at han ikke ønskede at præsidere over det britiske Imperiums Opløsning. Attlee og Bevin deler sandsynligvis hans Anskuelser paa dette Punkt.

22/2-45.

Ulf Ekman.

Er det virkelig saa galt fat?

Citat fra Vilh. Grønbechs og Hal Kochs Indledning »Frie Ord« i Tidsskriftet af samme Navn:

»... vi forventer, at vore Holdere ikke blot vil læse, hvad vi skriver, men vil tænke over det; gerne i Modsætning til os ...«

De Teologer, de Teologer!

Prof. Hal Koch paa et Møde i Foreningen Norden:

»Ungdommen vil nu engang ikke bevæge sig i mælkeriagtige Lokaler om Aftenen. Idealet er i Virkeligheden de smaa parisiske Kaféer, jeg husker fra min Ungdoms Studietid i Paris. Jeg boede i et ikke særligt hyggeligt Værelse, men om Aftenen gik min Ven og jeg paa de smaa Kaféer ...«

Fin Mand.

Hvorfor havde Redaktør Torpe iført sig Smoking, da han forleden radiointerviewede Udenrigsministeren? Tror han mon, at Klæder skaber Folk?

Renseriets.

Udrensningen til Bunds og Tops er ulig populære jobs*).

Men de har Ret, som mener kuns, at der bør renses ud tilbunds.

*) Hos Magthaverne altsaa.

Hvor ligger Giral?

Ulf Ekman har i Tidsskriftet »Fremtiden« skrevet en udenrigspolitisk Oversigt, hvor det om Situationen i Spanien bl. a. hedder:

»... Det folkevalgte spanske Parlament, Cortes, hvis Medlemmer for Størstedelen lever i Landflygtighed, er traadt sammen og har valgt en Regering, som har faaet Sæde i Giral i Mexiko ...«

I Sandhedens Interesse maa det oplyses, at Giral ikke er en By i Mexiko, men Navnet paa den folkevalgte Chef for den spanske Republik! Hm.

FRIHEDSFONDEN

DET DANSKE FOLKS
TAK
TIL DEN, DER SATTE
LIV OG EJE
IND I KAMPEN
FOR FRIHED OG RET

FRIHEDSFONDEN

HOVEDKONTOR: KONGENS NYTORV 21, KØBENHAVN K.

POSTGIRO:

1882